

השיעור השבועי

גליון מספר 372

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבתי הידדים ומשודר דרך הלוחין והרדיו ובקוויים רבים. מיסודו של מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א

מרדכי ודבנו מרן הראשון לציון שליט"א
מרג"צ וישלח תשפ"ג

כתב ועורך השיעור:
הרב דכיר פריץ שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
ירושלים	17:46	16:23
תל אביב	17:41	16:19
חיפה	17:40	16:18
באר שבע	17:45	16:23

וישב | ט"ז כסלו תשפ"ג

הלכות חנוכה - א

להפצת עלונים באזור מגוריך
התקשר: 0506-730-831

הדלקה עושה מצוה או הנחה. נוסח הברכה "להדליק נר חנוכה". בחורי ישיבות צריכים ללמוד סוגיות בעיון ולפלפל. לברך קודם הדלקת נרות שבת. להיזהר בכניסת השבת ובפרט בחורף. זמן הדלקת נרות שבת בירושלים. זמן הדלקת נרות חנוכה. זמן ההדלקה בבית כנסת. חתן בחנוכה. האם בשבת חתן להדליק נרות במקום האכילה או במקום השינה. זמן רבינו תם

אלא ענין של נוסחאות התפלה, ובשינוי נוסח כזה אין חשש מצד משנה ממטבע שטבעו חכמים (ברכות מ), וכולם מודים שיוצא ידי חובה.

פשט וקבלה

ד. בכלל בענייני נוסחאות התפלה עושים כמו הקבלה, כי כל ענין התפלה הוא קבלה, שאנחנו רוצים שהתפלות יתקבלו בעולמות העליונים. וכמו שכתבו בשו"ת ביכורי יעקב (חי"ד סי' יט) ובשו"ת שואל ונשאל ח"ה (סי' א). אבל בדבר שיש בו חשש איסור אנחנו הולכים אחר הפשט, וכמו למשל בדין ברכת מעין שבע בחצרות הבתים או באולמות, שלדעת המקובלים (ראה בא"ח ש"ב וירא סעיף יא) יש לברך, אבל אנחנו עושים כדעת הפשטים (שי"ע סי' רסח סי' א) ולא מברכים, כי יש בזה חשש איסור ברכה לבטלה. וכן כתבו הרא"ם (בתשובה סי' א), והרדב"ז (ח"א סי' לו, פ), ומהר"י אלגאזי (שלמי צבור דף נג ע"א), ובספר בית דינו של שלמה (סימן יב), והמאמר מרדכי (סימן נב אות א), והקול אליהו (סימן מ) ועוד, כל אלה להקת אחרונים ספרדים, ולא מבעיא שכן דרכם של האשכנזים, החתם סופר (חאו"ח סי' נא), הגאון מוילנא (הובא בס' מגן וציה פ"א) ועוד רבים, שיש ללכת אחר הפשט.

ועל הכלכלה

ה. יש מי שרצה ללמוד שלא הולכים אחר דעת מרן בנוסחאות, ולכן יש לחתום בברכת על המחיה "ועל הכלכלה". פעם היה אצלי חכם מרוקאי, והנחתי לפניו כיבוד, ואכל עוגה בשיעור כזית ובירך על המחיה, וחתם "ועל המחיה ועל הכלכלה". אמרתי לו מחילה, זהו נגד רוב הראשונים שכתבו לחתום "ועל המחיה", בלי "ועל הכלכלה". אותו חכם התחיל לומר שזה רק ענין של נוסח, אבל אמרתי לו שזה ענין הלכתי מובהק, כי הלכה היא שאין חותמים בשתיים (ברכות מו), ו"מחיה" ו"כלכלה" אלו שני דברים שונים, תשאלו במשרד האוצר... "מחיה" זה מזון, ו"כלכלה" זו פרנסה. וכן כתבו שלשת עמודי ההוראה - הר"ף (לב: מדפי הר"ף), הרמב"ם (פ"ג מהלכות ברכות ה"ג) והרא"ש (פ"ו דברכות סימן מב) - וכן דעת התוספות (ברכות מד. ד"ה על הענין), והמרדכי (פ"ו דברכות רמז קט), והראב"י (ברכות סימן קכא), והאור זרוע (סימן קכא), והרוקח (סימן שמא), ובפסקי רבי אליהו מלונדריש (עמוד צא), והרא"ה והמאירי ובספר המאורות (ברכות מד.), והמחזור ויטרי (סימן עא), והתשב"ץ (סי' סכב), והריקאנטי (סימן עח) ועוד. וכך פסק לנו מרן השלחן ערוך (סי' רח סעיף יב), וכתב בבית יוסף בזו הלשון: וכן תופס הלכות גדולות (ברכות ז ע"ג) עיקר לחתום על הארץ ועל המחיה, ולא על המחיה ועל הכלכלה. כלומר שיש קפידא בדבר³, וזה לא סתם ענין של גירסא.

הדלקה עושה מצוה או הנחה

א. הגמרא בשבת (כב:) דנה אם הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה, כלומר האם מצות נר חנוכה מתקיימת בהדלקת הנרות או בהנחתם, ונפקא מינה שאם הדליק במקום הראוי לדלוק חצי שעה, ומיד לאחר שהדליק לפתע נפתח החלון, ונכנסה רוח פרצים וכיבתה את הנרות, או שילד קטן עבר, והסוודר שלו נתפס בנרות והם נפלו וכבו, האם צריך לחזור ולהדליק, או לא. אם נאמר שהדלקה עושה מצוה, העיקר שבשעת ההדלקה היה ראוי לדלוק חצי שעה, ולא צריך לחזור ולהדליק, שכבתה אין זקוק לה, אבל אם נאמר שהנחה עושה מצוה, צריך לדלוק בפועל חצי שעה, ולכן יחזור וידליק, שכבתה זקוק לה. למסקנת הגמרא (גב.) הדלקה עושה מצוה וכבתה אין זקוק לה, כלומר שאם הדליק נר חנוכה וכבה, לא צריך לחזור ולהדליק. וכך סברו חמשה אמוראים, רב חסדא, רבי זירא, רב, רבי ירמיה ורבי יוחנן. ואם רוצה לשוב ולהדליק בשביל להדר בפרסום הנס, ידליק בלי ברכה, אבל מהדין אם היה ראוי לדלוק חצי שעה, לא צריך לחזור ולהדליק. והוכיחו כן מלשון הברכה "להדליק נר חנוכה", ולא "להניח", ומשמע שהדלקה עושה מצוה. וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך (סימן תרעג סעיף ב, וסי' תרעה סעיף א).

להדליק נר של שבת

ב. לפי זה יוצא שגם בנרות שבת הדלקה עושה מצוה, כי נוסח הברכה הוא "להדליק נר של שבת". ומה שמברכים להדליק נר "של" שבת, בשונה מנרות חנוכה שמהגנו לברך להדליק נר חנוכה, בלי תיבת "של", ביאר החיד"א (במהו"ב סי' תרעו סק"א), שבשבת יש עוד מצוות רבות, קידוש, לחם משנה, עונג שבת, ואחת המצוות היא הדלקת הנר, אבל בחנוכה מצות הדלקת הנר היא מהות היום.

להדליק נר חנוכה

ג. האמת שבגמרא שבת (כב.) שלפנינו, נוסח הברכה הוא להדליק נר "של" חנוכה, וכן הנוסח במסכת סופרים (פרק כ הלכה ד, בנוסחאות מכת"י), ובשאלות הרב אחאי גאון (שאיילת אבן), ובסדר רב עמרם גאון (דף לו ע"א), וכך העתיקו הר"ף והרא"ש (שם) והרמב"ם (פ"ג מהלכות חנוכה ה"ד). ואף על פי כן מנהגנו לברך "להדליק נר חנוכה"¹, כגרסת מרן השלחן ערוך (סימן תרעו סעיף א), שכן צריך לומר על פי הקבלה, וכמו שכתב בשער הכוונות (דק"ח ע"ד), כי הוא ראשי תיבות של שם קדוש נח"ל היוצא מהפסוק (תהלים לג, ב) "נפשנו חכתה לה". וכך הוא הנוסח בגמרא סוכה (מו.). ולמרות שבדרך כלל אנחנו פוסקים כמו הפשט ולא כמו הקבלה, אבל כאן הענין אינו מהותי כמו איסור והיתר או חילול שבת².

¹ בכותל המערבי יש רבנים אשכנזים שמברכים להדליק נר "של" חנוכה. פעם הדלקתי נרות חנוכה בכותל למוטה, ואחד מראשי השלטון הדליק ברחבה למעלה, הוא בירך להדליק נר "של" חנוכה, ואני בירכתי להדליק נר חנוכה.

² לפני כארבעים שנה היה רב ראשי אחד ברדיו, שהיה מלגלג על מרן זצ"ל, והיה מספר שפעם ראה את מרן מניח תפלין בבית הכנסת מוסאיוף, וכורך שבע כריכות על היד ורק לאחר מכן מניח תפלין של ראש, והרי לדעת מרן תבית יוסף (סימן כה סעיף א) צריך להניח תפלין של ראש מיד לאחר קשירת התפלין של יד, לפני הכריכות, אבל אנחנו עושים בזה כמו המקובלים, וכמבואר בשער הכוונות (דף י"ט ע"ב). וכן אנחנו נוהגים להניח תפלין של יד בישיבה, ותפלין של ראש בעמידה, על פי דברי הוזהר הקדוש (ס' חיי שרה דף קלב ע"ב, במדבר דף

שהרי כבר מותר להתפלל ערבית⁸. גם מרן הבית יוסף (ס"ט תערב) הביא בשם מהר"י אבוהב שכתב בשם הארחות חיים, שאם הוא טרוד יכול להדליק מפלג מנחה. וסברתם היא שהרי ביום ששי אסור להדליק נרות חנוכה משתשקע החמה, זה חילול שבת, וברור שמדליקים מבעוד יום. וכי קבעו חכמים זמן אחד לערב שבת וזמן אחד ליום גריל? על כרחך שלעולם זמן הדלקת הנרות מפלג המנחה. אבל אפשר לדחות, שבערב שבת אין ברירה אחרת, וחיוב להדליק כמה דקות⁹ לפני כניסת שבת. ואכן הרמב"ם (פ"ד מהל' חנוכה ה"ה) כתב, אין מדליקים נר חנוכה קודם שתשקע החמה, אלא עם שקיעתה, לא מאחרים ולא מקדימים. מבואר שאין להקל ולהדליק קודם שקיעת החמה.

צאת הכוכבים

יא. אולם ראשונים רבים כתבו שזמן הדלקת נרות חנוכה הוא בסוף השקיעה, דהיינו בצאת הכוכבים, ומהם התוספות (מנחות כ: זבחים נו), רבינו תם בספר הישר (ס"ט רכא), הגהות מרדכי (פ"ב דשבת רמז תנה), המנהיג (הל' חנוכה ס"י קמז) והטור (סימן ט"ז). גם מרן בשלחן ערוך (שם סעיף א) שניה מלשון הרמב"ם וכתב: אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה, אלא עם סוף שקיעתה, לא מאחרים ולא מקדימים. כלומר שזמן ההדלקה הוא בצאת הכוכבים. וכמו שאמרנו בגמרא תענית (יב), כל תענית שלא שקעה עליו חמה אין שמה תענית, וכתבו הראשונים ומהם הרא"ש (שם), שיש להוציא את הצום בסוף השקיעה, דהיינו בצאת הכוכבים¹⁰.

דעת הגר"א

יב. בדברי הגאון מוילנא יש סתירה, כי באורח חיים (ה"ט תערב) כתב שזמן הדלקת נרות חנוכה בשקיעה, אך בורה דעה (ס"ו רסו ס"ק ז) כתב שיש להדליק בצאת הכוכבים. וגם יש עדויות סותרות על מנהגו, בספר תשובות והנהגות (ח"ב סימן שלד, שמו אות ג) מביא שמועה מחכם אחד שקיבל דור אחר דור, שבמקומו של הגאון מוילנא היו מדליקים בצאת הכוכבים. אבל במעשה רב להגר"א (אות רלה) כתב שמדליקים בשקיעה, וגם בספר שערי רחמים (ס"ו קמז) על הגר"א, כתב שמדליקים בשקיעה. על כל פנים אנחנו מדליקים בצאת הכוכבים, כדעת מרן שקיבלנו הוראותיו.

להקת אחרונים

יג. וכן פסקו להקת אחרונים, שזמן הדלקת נרות חנוכה הוא בצאת הכוכבים, ומהם הב"ח (סימן תערב) - לפני כ-400 שנה, מרן החב"ב בשיורי כנה"ג (שם הגר"ט סק"א), המגן אברהם (סק"א), הפרי מגדים (א"א שם) - לפני כ-300 שנה, האליה רבה (סק"א), תפלה לדוד (דף פד סע"א) - לרבי דוד עמאר מחכמי ירושלים, החמדת ימים (חנוכה פ"א), כאמר מרדכי כרמי (סק"א), משחא דרבנותא (סימן תערב ס"א), החיי אדם (כלל קנד אות ח), דרך החיים (אות ב) להגאון מליסא, תוספת חיים (על ח"א שם אות כד), הבן איש חי (וישב אות ז) והכף החיים (סק"ב), כולם כותבים שמדליקים

⁸ מנהגנו פשוט להתפלל מנחה וערבית בסמיכות, החל מזמן פלג המנחה - שעה ורבע קודם צאת הכוכבים, אבל בעלי בתים טוב לזכות אותם ולקבוע להם שיעור תורה בין מנחה לערבית.

⁹ כמה צריך להיזהר בימי ששי, בפרט של החורף, שלא לנסוע ברגע האחרון שלפני כניסת השבת. היה ראש ישיבה אחד שקבע עם בחור שיבוא לקחת אותו מירושלים לשבות בישיבה בבני ברק, אבל הבחור החכמולוג הזה נרדם והגיע אליו מאוחר, ונסע מהר, ונכנסו לבני ברק 7/8 דקות לפני השקיעה. וכי זו צורה? הראש ישיבה הזה מסכן, הוא לא אשם, אבל הנהג אשם, מה לך נרדם? זה נורא ואיום. ב"ה שיש לנו את ח"כ הרב משה אבטובול, שהוא יושב ראש השדולה למען שמירת השבת, והצטרפו אליו חברי כנסת שחתמו לו, דתיים ושאנים דתיים, לחוק את שמירת השבת. ועדיף להגיע מוקדם מידי, ולשבת ללמוד שם, מאשר להגיע מאוחר. אם יראה מישהו עוצר טרמפ בשעה מאוחרת, יאמר לו, וכי אתה רוצה לחלל שבת? וכבר היו מקרים שחיללו שבת, כי פחדו לעצור באמצע הדרך ולרדת ביער. זו סכנת נפשות. לכן צריך להזהר על כך לצאת מוקדם.

בזמנו מרן כתב ביביע אומר ח"ה (הא"ח ס"י כא), שהמנהג שנהגו בירושלים להדליק נרות ארבעים דקות קודם השקיעה, אין לו יסוד, והנהיגו הרב טוקצ'ניסקי (הספר ארץ ישראל עמ' סו) לפני כמאה שנה, אבל הספרדים לא קיבלו את המנהג הזה, וגם בירושלים הדליקו עשר דקות או רבע שעה לפני השקיעה. ומרן חשש למכשול שיאחרו לנסוע בערב שבת מעיר לעיר, ולכן פרסם מכתב בכתב ידו (הובא בקובץ ב"ח"ו ס"י נג), קריאה קדושה ואזהרה, להקדים את הנסיעות עד כמה שאפשר, באופן שיספיקו להגיע למחוז חפצם לפני זמן הדלקת הנרות, ואז מרן כיהן כרב ראשי לישראל ופרסמו את זה ברדיו. אבל אדם פרטי שיושב ולומד בביתו, אשתו מבשלת ועושה ספוגיה, והוא לא רק שלא עוזר לה, אלא גם צועק עליה: נו נו, שבת... הוא לא צריך להלחץ אותה, אם יצעק עליה היא עלולה להיפגע, אשה דמענתה מצויה (ב"מ נט), בחורים לפני חתונה צריכים לדעת שהאשה היא לא תברות... אלא ידע שהיא לא צריכה להדליק נרות ארבעים דקות לפני השקיעה, וכך ימנעו מריבות והיה שלום בית.

פעם הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך התקשר אלי ואמר: מדבר שלמה זלמן אוירבך, אמרתי לו: מי, הרב אוירבך? כן, אם תוכל כשתהיה בסביבה תכנס אלי. אמרתי: מה זאת אומרת, אם הרב מבקש אני בא עכשיו. מיד הזמנתי מונית ונסעתי אליו. כשהגעתי הוציא לי מהמגירה נוסח של חרם, מטעם אנשי ירושלים עם הפסים, שכעסו על הילקוט יוסף (סימן רס סעיף מה) בשם היביע אומר, שמנהג הספרדים להדליק נרות בירושלים כעשרים דקות

נרות חנוכה בצאת הכוכבים. וצריכים להתבטל לגדולי הדורות ולהדליק בצאת הכוכבים, ועדיף לאחר דקה או שתי דקות מלהקדים. הגר"ש משאש - היה חסידא קדישא - בשו"ת שמש ומגן (הא"ח ס"י לא-לב) כתב שיש להדליק בצאת הכוכבים, ונתן על הראש לאחד שהורה להדליק בשקיעה. טוב עשה, והיה צריך לתת לו יותר... וגם החזון איש והאדמו"ר רבי ישראל אלטר מגור - חסידיו לא אוהבים לקרוא בשם המפורש וכונה 'הבית ישראל' - נהגו להדליק בצאת הכוכבים (תשובות והנהגות ח"ב ס"י שלד).

ספק דרבנן

יד. תשאלו, מדוע לא מדליקים נרות חנוכה בבין השמשות, הרי בין השמשות הוא ספק יום ספק לילה, והדלקת נרות חנוכה מדרבנן, וספק דרבנן לקולא. הלא גם ספירת העומר בזמן הזה מדרבנן, וכמו שכתבו תוספות (מנחות סו) והרא"ש (סוף פסחים) ועוד, וכתב מרן הבית יוסף (ס"י תפט) שכן הסכמת רוב המפרשים. ומעיקר הדין מותר לספור את העומר בבין השמשות, שספק דרבנן לקולא, וכמו שפסק מרן בשלחן ערוך (שם סעיף ב), שהמדקדים אינם סופרים עד צאת הכוכבים, וכן ראוי לעשות. ומשמע שמעיקר הדין ניתן לספור בבין השמשות, ומה זה שונה מנרות חנוכה שאין להדליק לפני צאת הכוכבים? אלא יש לומר שלגבי נרות חנוכה "שרגא בטיהרא מאי מהני" (שבת סג), אור הנר לא מועיל ביום, ובהכרח צריכים לחכות לצאת הכוכבים שהוא כבר לילה והנרות נראים היטב.

צאת הכוכבים להרמב"ם

טו. מדליקים נרות חנוכה בצאת הכוכבים של הגאונים, ולא מומתנים לזמן רבינו תם, למרות שלהקת פוסקים סוברים כמוהו, מרן ביביע אומר ח"ב (הא"ח סימן כא) הביא מעל עשרים ראשונים הסוברים כרבינו תם, ובילקוט יוסף (שבת א' ח"א עמ' תשכט והלאה) הבאנו עוד כמה ראשונים, ויש מי שספר שמונים ראשונים הסוברים כרבינו תם! מרן זצ"ל (ביבי"א שם אות ד) הוכיח שגם הרמב"ם סבר כרבינו תם, שכן כתב בפירושו המשניות (ספ"ב דשבת): אחר ביאת השמש עד שיראה כוכב אחד הוא יום, כשיראו שני כוכבים הוא בין השמשות, וכשרואים שלשה כוכבים הוא זמן צאת הכוכבים. והרי לגאונים מיד בשקיעה הוא ספק לילה, ומדוע רק כשיראו שני כוכבים הוא בין השמשות, אלא ודאי סובר כדעת רבינו תם שזמן בין השמשות וצאת הכוכבים מאוחר יותר.

אחר ביאת השמש

טז. בא חכם אחד מבני ברק וחלק על מרן זצ"ל, והקשה עליו, הלא לשון הרמב"ם לקוחה מהגמרא (שבת לה), וכשם שמדברי הגמרא אין להוכיח כרבינו תם נגד הגאונים, כך מהרמב"ם אין להוכיח. אבל האמת היא שבגמרא לא כתוב "אחר ביאת השמש", ורק הרמב"ם הוסיף "אחר ביאת השמש" כוכב אחד יום וכו', ואם הרמב"ם סבר כשיטת הגאונים, איך אפשר לומר שאחר

לפני השקיעה, ורצו לצאת נגדנו, ואמר הרב אוירבך: ביקשו ממני שאחתום על החרם, אבל אמרתי קודם כל אברך אצלך למה כתבת כך. אמרתי לו: הספרים מעולם לא נהגו להדליק נרות ארבעים דקות קודם השקיעה. אמר: אני בירושלים כבר עשרות שנים, ומעולם לא ראיתי מי שאינו נוהג בזה. אמרתי לו: אולי בשכונת 'שערי חסד' שרובם ככולם אשכנזים, אבל כבודו יבוא לשכונת 'הבוכרים' ויראה שלא נוהגים. זה היה לו חידוש. שאלתי אותו: יש לכבודו כף החיים? בודאי. האשכנזים אוהבים את הספר הזה וקוראים לו 'כף החיים', כי יש בו הכל. הביא ספר כף החיים (ס"ו רנו סק"ה, וס"ו רסא ס"ק כג), והראיתי לו שמנהג הספרדים בירושלים להדליק נרות עשר או עשרים דקות קודם השקיעה. עוד שאלתי אותו: כבודו הכיר את רבי עזרא עטיה? בודאי. הוא היה אומר לאשתו עשרים דקות לפני השקיעה שתדליק את הנרות (הובא במכתב ממרן זצ"ל בילקוט"י עמ' עט קנד). ויאמר לשבחיו של הרב אוירבך שקיבל את הדברים.

¹⁰ גם בזה אותו אחד מאשקלון מפרסם שבמוצאי התעניות - צום גדליה, עשרה בטבת, י"ז בתמוז - אפשר לאכול בשקיעה. וכי אתה לא רואה את דברי כל גדולי הדורות שלא אמרו כך, מי אתה שתתלוק על כל הגדולים הללו?! ש לנו מסורת דור אחר דור, לאיפה רוצים להגיע, לרפורמים?! אבל אותו אחד אומר, בין השמשות הוא ספק יום ספק לילה, וספק דרבנן לקולא. אבל חכם, וכי רק אתה יודע את הכלל 'ספק דרבנן לקולא', ובכל הדורות לא חשבו על זה, 'עוד שקמתי דבורה שקמתי' אם בשרא"ל" (שופטים ה). אלא כתב הביאור הלכה (ר"ס רסא) שבדבר קבוע לא אומרים ספק דרבנן לקולא, ומטעם זה לא מתיירים לטלטל מוקצה - מגון עט או כסף - בבין השמשות של שבת [א.ה. ע' מאור ישראל ברכות ב. שבת לד. תענית יב. ור"ט].

וכן לענין זמן הנץ החמה, 'נתת ליראין נץ להתנוצץ', יש שכתבו שזמן הנץ הוא עד שיצא כל גלגל החמה, וזה לפעמים הפרש של כמה דקות ומפסידים את ערך המצוה להתפלל בנץ, ובאים בכסא רחמים ומוציאים לוח שנה ומטעים את הרבים. אבל באמת די במה שהתחיל לגלגל החמה לצאת, 'נץ' מלשון 'הנצו הרימונים' (ש"ה ש"ו א. י. ג), וכך היה המנהג בכל הדורות. ואמנם החולקים הביאו ראיות מראשונים, אבל בספרים 'ילקוט' (פ"ט ס"ג, שבת א' ח"ד עמ' רנא. י"ז עמ' שסה, עין יצחק ח"ג עמ' רנב, ושו"ת הראש"ל ח"ב הא"ח סימן ו) דחינו את הראיות, והדברים ברורים לכל בר דעת, כנראה הם לא למדו ר' חיים וגרי"א... איך אפשר לחלוק על כולם?! מרן זצ"ל חייגן אותנו להתבטל לרוב גדולי הדורות, ושינה רק מנהגים שאינם נכונים על פי דברי הפוסקים, או שיש מנהג קדום, אבל באופן כללי יש לנו מסורת דור אחר דור.

ביאת השמש כשנראה כוכב אחד זה עדיין יום, הרי לשיטתם כבר היתה השקיעה, ועל כרחך שהרמב"ם סבר כרבינו תם. וכי מה חשב המקשה, שמרן לא למד גמרא! ריבונו של עולם, איך מדפיסים דבר כזה, מי לנו גדול ממרן, ובפרט שהוא צודק, לא רק בגלל שהוא מרן.

זמן ההדלקה בבית כנסת

יז. בבתי כנסיות נהגו להדליק נרות חנוכה בין מנחה לערבית עם שקיעת החמה, ובתי כנסיות שמתפללים מנחה וערבית מבעוד יום, רשאים להקל ולהדליק כבר מפלג המנחה. לפני כארבעים שנה הכולל שלנו "חזון עובדיה" היה בבנין ברחוב אלקנה במקלט למטה, זה היה מקום של תורה עם אברכים חשובים מאד, וחכם בן ציון אבא שאול זצ"ל היה גר בקומה שניה, ומידי פעם היה יורד ומתפלל איתנו מנחה וערבית. בחנוכה ניגשתי אליו ושאלתי אותו, כבוד הרב, עוד מעט האברכים מתפזרים לביתם, האם נדליק נרות חנוכה בכולל בפלג המנחה? הוא ידע את דעת מרן זצ"ל (ראה חזו"ע חנוכה ע"ג ס"ט, ע"ו) והשיב לי בפקחות: תעשה מה שעשית שנה שעברה... וכך עשינו, הדלקנו נר חנוכה מזמן פלג המנחה [א.ה. ראה אול"ח צ"ח ד ע"ג רמ"ט].

בלילה לא יהיה בבית

יח. מי שמתארח בבית הוריו בסעודת ליל שבת, וחוזר לישון בביתו, ידליק נרות חנוכה בביתו לפני כניסת שבת, לאחר זמן פלג המנחה. מי שנמצא בביתו בצאת הכוכבים, ובשעה שמונה או עשר בערב יש לו טיסה למקסיקו, ובמשך הלילה יהיה במטוס, אסור לו להדליק שם נרות, וגם אם ידליק פנסים לא יצא ידי חובה, כי צריך שמן ונר כמו בית המקדש, ועל כן ידליק בביתו בצאת הכוכבים - שזהו זמן החיוב - בברכה [א.ה. ואם כל הלילה כולו יהיו במטוס, ואין להם שהות להדליק נר, לכה"פ טוב שידליקו פנס חשמלי בלי ברכה. חזו"ע חנוכה ע"ג צ"ו, ילקו"י חנוכה ע"ג ר"א]. והרי זה כמי שרוצה לעשות 'משמר', לשבת כל הלילה בבית הכנסת וללמוד, ואשתו מרשה לו, אולי אפילו שמחה שהולך... אפילו שהוא לא ישן בבית, בודאי שידליק בביתו בצאת הכוכבים בברכה, כי שם ביתו.

חתן בחנוכה

יט. חתן שמתחתן באחת מלילות החנוכה, כיון שבשעת חיוב ההדלקה הוא עדיין רווק וסמוך על שלחן אביו, הוא אכל אצלו ארוחת צהרים וקיבל ממנו דמי כיס סיוע לחתונה ובגדים, יוצא ידי חובה בהדלקת הנרות של אביו. וכשמגיע לביתו לאחר החתונה בשעת לילה מאוחרת, הוא מגיע עייף - למרות שמרן היה מזהיר את החתנים שישבו ולא ירקדו הרבה - ומהדין אינו צריך לשוב ולהדליק נר חנוכה, וטוב להחמיר להדליק בלא ברכה.

שבת חתן

כ. לאחרונה נשאלתי, כשמארגנים שבת חתן וכולם באים לאולם אחד לאכול סעודות שבת, ולאחר מכן הולכים לישון בבתיים במרחק של עשרים דקות או חצי שעה הליכה, זה טוב ללכת... היכן ידליקו נרות שבת? והיה חכם אחד שהורה בטעות, שאשה אחת תדליק במקום שאוכלים, וכל השאר ידליקו בבתיים. שאלתי אותו: למה פסקת כך? אמר לי, על פי המבואר בשו"ת יחווה

דעת ח"ב (ס"ב) שיש עדיפות להדליק נרות שבת במקום האכילה יותר ממקום השינה. אמרתי לו: זה ענין אחר, כשיש לאדם בביתו חדר שינה וחדר אוכל, העיקר הוא מקום האכילה, ולכן ידליק במקום שאוכל, אבל מי שישן בבית, ורק הולך לאכול באולם המיוחד לסעודות, העיקר הוא הבית וצריך להדליק שם. הוא קצת התווכח איתי, קשה לאנשים להודות מיד על טעות, בזמן הגמרא (שבת ק"ט). נאמר שאדם לא רואה חובה לעצמו, וכל שכן בזמננו... להלכה ידליקו את הנרות בבית שישנים שם, ובנרות השבת ישומו הרבה שמן בשיעור שידלקו עד שיחזרו לבית ויהנו לאורן, ובנרות החנוכה ישומו שמן בשיעור שידלקו חצי שעה לאחר צאת הכוכבים לפרסום הנס [א.ה. ע"י ילקו"י חנוכה ע"ג ת"ג, שלחן המערכת ח"ב ע"ג שכה].

מתי מחמירים כרבינו תם

כא. מה שלא מאחרים את הדלקת נרות חנוכה עד צאת הכוכבים לשיטת רבינו תם, אף שיש כשלישים גאונים וראשונים הסוברים כמותו, וגם מרן השלחן ערוך (ס"ו רס"א סעיף ב) סבר כמותו. כי המנהג כסברת הגאונים, וכמו שכתב המנחת כהן (מאמר א פ"ו) שהיה לפני כ-380 שנה, וגם הגאון רבי יונה נבון בנחפה בכסף (דף קנ"ד ע"ג) ובגט מקושר (דף ק"ח ע"ב) כתב שכך המנהג בירושלים. ולכן מרן מעולם לא הזהיר להמתין עם ספירת העומר או קריאת המגילה לזמן רבינו תם, למרות שקריאת המגילה מדברי קבלה שהם כדברי תורה, וכן אף אחד לא מאחר את הקידוש של שבת לזמן רבינו תם, והוא הדין בנרות חנוכה, ורק בצאת שבת או יום הכיפורים שיש חשש איסור חמור של סקילה או כרת, חוששים לשיטת רבינו תם.

מוצאי שבת חנוכה

כב. אכן במוצאי שבת חנוכה, יש להחמיר ולאחר את הדלקת הנרות עד צאת הכוכבים של רבינו תם. ובפרט שבאלו הכי עד שמתפללים ערבית במוצאי שבת וחוזרים לבית, עוברת החצי שעה מצאת הכוכבים. יש שמצאו פתרון, שאם האשה קשה לה להקפיד על זמן רבינו תם, היא ממחרת לעשות כלים וספוג'ה, אנתנו לא מבינים את הראש שלה... יכולה להדליק נר חנוכה ולהוציא את בני הבית, שהרי בגמרא שבת (ג"ג) אמר רבי יהושע בן לוי, נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס. במוצאי שבת עושים שוויין זכויות בין הבעל לאשה... האשה תדליק נר חנוכה עשרים דקות לאחר השקיעה, ואפילו אם בעלה עדיין לא חזר מבית הכנסת, הוא מרשה לה להדליק תוך החצי שעה ולהוציא את בני הבית.

הרחק מן הכיעור

כג. לפני כמה שנים היתה בעיה בכותל המערבי שנשות הכותל רצו להדליק חנוכיה, וכתבתי מכתב (שו"ת הראש"ל ח"א תאו"ח סי' נ"ט, ובילקו"י חנוכה במילואים סי' י"ה) לרב רבינוביץ' רב הכותל, שחש ושלום לאפשר להן להדליק בכותל. והגישו עלי תלונה, הלא בילקוט יוסף (חנוכה ע"ג שפ"ב) כתבנו שנשים חייבות בנר חנוכה, ואשה שהיא אלמנה או גרושה שגרה לבד, מדליקה נר חנוכה בעצמה, ולמה בכותל אומרים לנשים שלא ידליקו? השתני, כל דבר שהוא חיקוי מנהגי הרפורמים, הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו (חולין מד:).¹¹

'הלכתא' מזמינים אתכם ל

קורס מדריכי התנים מדריכות כלות ושלימות הבית

השיעורים מועברים ע"י מו"ר הרה"ג יצחק לוי שליט"א

בהשתתפות הרבנים:

רכסים - ימי שלישי

החל מיום ג' טבת 27.12

טבריה - ימי חמישי

החל מיום ה' טבת 29.12

הרבנית **מיכל שרה** מנחה בן שטרית

הקורס מיועד למעוניינים להדריך מזכני הרבים / העשרה מחוסרי הדרנה נשואים בתחילת הדרך בעלי תשובה ועוד...

תעודה מטעם המכון

מספר המקומות מוגבל < דמי רישום 100 ש"ח 11 מפגשים כפולים | השיעורים בהפרדה

ימים אחרונים להרשמה! להצטרפות חייגו: 054-8478007

שהם לא מנגנים בכלי שיר, אלא עושים בפה קולות דומים לכלי שיר, זה עושה קול דק, זה עושה קול צרוד... אין הבדל בין הרפורמים לקונסרבטיבים, שניהם מחללי שבת ועוקרי היהדות. חילוני אפשר להחזיר אותו בתשובה ולקרב אותו, כי הוא יודע שהוא לא בסדר, יש אלפים ורבות בעלי תשובה ב"ה, אבל לא ראינו רפורמי שחזר בתשובה, כי הם שקועים בדת החדשה שלהם.

¹¹ אמרנו כמה פעמים, שיש שמתפללים בבית כנסת, ומביאים כלי שיר, תופים ומחולות, ומנגנים בתפלה, כשאומרים "הודו לה' כי טוב", "מן המצר קראתי יה' וכו', אבל יש בזה חשש משום חיקוי מנהגי הרפורמים שבזמן תפלתם מנגנים בנבל ועוגב. אם עושים מסיבת חנוכה בבית כנסת, או שירת בקשות ביום חול, כדי לקרב את האנשים, מותר להביא כלי שיר ולנגן, אבל לא בתפלה עצמה. תראה בבית כנסת הגדול, בליל שבת יש להם תזמורת בתפלה, הייתי שם כמה פעמים - בשבת הגדול ובשבת תשובה - וראיתי, כמובן

נהנת? היה שותף בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית להוצאת הגיליון!!!
1. הפקדה לחשבון בנק: מזרחי טפחות סניף: 523 מ.ח. 225485 ע"ש עמותת חזון עובדיה בנשר.
2. העברה בבית: 054688382 ולציון: עבור "השיעור השבועי". 3. קישור דיגיטלי מאובטח לה"ק:
https://nedar.im/7004246 ולציון: עבור "השיעור השבועי".

בחסות: Super Market 2000 מעיין חסל המשתלם!